

Posouzení

disertační práce Mgr. Tibora Slažanského „Vyšší odborné školy v systému vzdělávání v České republice“. Praha, PdF UK 2006, 149 stran plus přílohy.

Autor si vybral pro svou disertaci téma poměrně nové a významné, jemuž u nás není – ku škodě věci – dosud věnovaná příliš velká pozornost. To považuji za dobrý krok. Pozitivně také oceňuji, že se v doktorském studiu angažuje zkušený praktik – vedoucí pracovník jedné vyšší odborné školy. „Profesní“ doktoráty ještě nejsou součástí české reality, ale některé zkušenosti ze zahraničí naznačují, že by mohlo i v tomto směru být dobré uvažovat o změně.

Text je rozčleněn do 10 hlavních kapitol, po nichž následují vcelku rozsáhlé přílohy.

Sled kapitol začíná logicky – Úvodem. V něm autor naznačuje kontext školského systému a svůj záměr v jeho rámci, mj. píše, že bude usilovat o „provedení komparativní analýzy postavení vyšších odborných škol v českém školském systému“ (s. 3).

Druhá kapitola je vhodně zaměřena na již provedené práce k tématu – u nás a v jisté míře i v zahraničí. Autor práce si všímá řady významných počínů k věci, neseznamuje ale s vymezením zdrojové základny a neuvádí jasné kritérium výběru, zvolené práce pak nediskutuje (absenci diskuse se snaží napravit shrnutím kapitoly, což je „náplast“ jen částečná – to se týká i dalších kapitol), spíše je řadí jednu po druhé. Podkapitola o pracích „zmiňujících VOŠ jen okrajově“ má pouze ilustrativní efekt, podkapitola o pracích o terciárním vzdělávání v zahraničí vlastně dává částečnou informaci jen o tom, co o zahraničí v daném směru napsali někteří z českých autorů – autor zahraniční literaturu v celé práci nevyužívá.

Kapitola třetí je nazvána „Cíl práce a metodologie“. Začíná irelevantní informací o jedné sondě na jedné VOŠ. Poté autor ohlašuje záměr „provést co nejpodrobnější analýzu postavení vyšších odborných škol v českém školském systému“ (s. 12), což hodlá učinit v několika krocích. Prvním z nich má být „reflexe vyššího odborného studia ve vybraných veřejných pramenech“ (tím chce autor zjistit, jestli vybrané prameny skýtají o studiu na VOŠ dostatek informací – názorných, jasných a pravdivých). Dalším krokem má být „legislativní vymezení VOŠ v České republice ve srovnání se SŠ a VŠ (tím chce autor „na základě komparativní obsahové analýzy ... právních norem stanovit shody a odlišnosti v legislativním vymezení středního, vyššího a vysokoškolského studia“). Třetí krok je nazván „Spektrum uchazečů přijatých ke studiu na VOŠ (autor chce zjistit, zda jsou na VOŠ spíše absolventi středních odborných nebo všeobecných škol). Čtvrtý a poslední krok pak je nazván „Provázanost VOŠ a SŠ v případě jejich koexistence v rámci jednoho subjektu (autor chce zjistit míru spojení SŠ a VOŠ, existují-li v jednom subjektu – a „následně posoudit, zda by byla alespoň teoretická možnost jejich samostatného působení“ – s. 13). Považuji za důležité, aby autor při obhajobě vysvětlil logiku zvolených kroků, jejich vztah k naplnění hlavního záměru. Některé formulace vnímám jako nešťastné – doporučuji, aby autor např. vysvětlil, co má na mysli „co nejpodrobnější analýzou“ a jak se tato liší od „analýzy“, jaké je kritérium „názornosti, jasnosti a pravdivosti“ informací o VOŠ, jak hodlá posuzovat „teoretické možnosti samostatného působení VOŠ“.

Kapitola čtvrtá je zaměřena na reflexi vyššího odborného vzdělávání ve vybraných veřejných pramenech. Autor seznamuje se zdrojovou základnou a následně uvádí pod nadpisem „Hypotézy“ čtyři tvrzení, která mají někdy více, jindy méně spojitost s jistým předpokladem. Informuje dále o kvantitativní a kvalitativní analýze, po níž následují dlouhé spíše výčtové pasáže z jednotlivých dokumentů politických. Přiměřenější postup zaznamenáváme u analýzy

Mladé fronty Dnes a Učitelství novin. Namísto diskuse a hledání odpovědi na otázku, zda, případně nakolik se potvrdily „hypotézy“, autor opět spíše jen shrnuje. Do jaké míry a proč považuje autor splněný cíl, který si v tomto kroku stanovil?

Pátá kapitola se týká, jak již bylo uvedeno, legislativního vymezení vyššího odborného školství a jeho srovnání se školstvím středním a vysokým. Autor pracuje důkladně a nepochybuji, že se ve věcné problematice dobře orientuje. Snad by ovšem nebylo od věci, kdyby vysvětlil, co rozumí pod termínem „výzkumný problém“, s nímž na s. 83 operuje, a jak souvisejí cíle a otázky, které na téže straně formuluje, s tím, co si předsevzal pro tento krok v kapitole „Cíle a metodologie“.

Kapitola další se týká „spektra uchazečů zapsaných se studiu na VOŠ“. I zde považuji za poněkud matoucí použití „výzkumného problému“. Prosím, aby autor vysvětlil, kde je hranice mezi jeho vkladem a tím, co poskytla databáze ÚIV, s níž pracuje, jak poctivě v práci uvádí.

V další kapitole se autor zaměřil na provázanost VOŠ a SŠ, pokud koexistují v rámci jednoho subjektu, tedy na poměrně častý jev v českém kontextu. Autora zajímají zejména počty žáků a vyučovacích hodin, personální stránka a stránka provozní. Pracuje se vzorkem libereckých VOŠ (čtyři školy). Prosím, aby vysvětlil, kde a jak „posoudil alespoň teoretickou možnost jejich samostatného působení“, jak si předsevzal na s. 13.

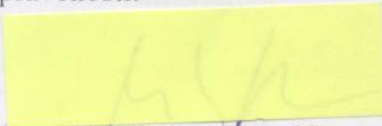
Osmou kapitolou je Závěr, který má spíše ráz shrnutí.

Devátá kapitola poukazuje na Prameny (početná bibliografie – pokud jde o české zdroje dobře vybraná), dále právní normy a předpisy, internetové stránky. Desátá kapitola přináší jednostránkový seznam použitých zkratk.

Sedm rozsáhlých příloh doplňuje text a podporuje celkový dojem snahy o důkladnost postupu autora.

Celkově mám za to, že autor se snažil vyrovnat s tématem poctivě a důkladně, se znalostí zejména problematiky praxe vyššího odborného vzdělávání. Ne vždy se mu ale daří vypořádat s metodologickými nároky disertace. Spis doporučuji přijmout k obhajobě, při ní považuji za zásadní, aby autor jasně přesvědčil o své metodologické připravenosti.

V Brně, 18. ledna 2007

doc. PhDr. Milan Pol, CSc.